

AKLIMDA KALANLAR

Baran Tuncer

Tarihçi Kitabevi Yayınları: 48
Tarihçi Kitabevi Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakoğlu

Editör: Necip Azakoğlu
Sayfa ve Kapak Tasarımı: Tarkan Togo

Birinci baskı: Aralık 2013
Boyutlar: 13.5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 440

Baskı ve Cilt:
Kitap Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Őti.
DavutpaŐa Cad. 123 Kat 1
Topkapı / ZEYTİNBURNU - İSTANBUL
+90 (212) 482 99 10
Sertifika no: 16053

ISBN: 978-605-4534-40-1

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir Şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
www.tarihcikitabevi.com

Moda Caddesi No: 104/A Moda / KADIKÖY-İSTANBUL
Tel: 0 216 418 68 86
GSM: 0 530 370 74 11
E- posta: info@tarihcikitabevi.com

İÇİNDEKİLER

Başlarken	7
I. Bölüm	11
Çocukluğumdan Kalanlar	
II. Bölüm	44
Üniversite Yılları	
III. Bölüm	69
Başka Bir Dünyaya	
IV. Bölüm	89
Yuvaya Dönüş ve Sonrası	
V. Bölüm	127
Planlama, Büyük Deney	
VI. Bölüm	186
Asker Oldum Topçu	
VII. Bölüm	223
Planlama ve Askerlik Sonrası	
VIII. Bölüm	236
Sürpriz Bakanlık	
IX. Bölüm	283
İstanbul'da Bir Ankaralı	
X. Bölüm	310
Gir Banka'ya, Gör Dünyayı	
XI. Bölüm	395
İstanbul Yeniden	
Bitirirken	414
Fotoğraflar	422
Dizin	434

Annemin ve babamın hatırasına

BAŞLARKEN

Başlangıçta, yazacaklarımı bir kitaba dönüştürmek gibi bir niyet ve hevesim yoktu. Amacım geçmişte yaşadıklarımı kağıt üzerine dökerek, daha çok genç nesil aile bireyleri ve yakınlarımla paylaşmaktı. Mutlaka herkesin anlatacak bir hikayesi olduğuna inanırım. Bu hikayeyi kendisinden sonra gelenlerle paylaşmak, çeşitli nedenlerle önem taşıyor. Öte yandan şurası da bir gerçek ki, hayat akıp giderken yaşananlar aile içinde bile yeterince paylaşılmıyor. Oysa, sonraki nesillerin kendilerinden önce gelenlerin başından geçmeleri bilmesinin önemli ve yararlı olduğunu düşünürüm. Umuyorum ki, bu kitapta anlatılanlar birçok yönüyle günümüzün okuyucuları için de ilginç olacaktır.

Burada anlatılanları alışılmış anlamda bir hayat hikayesi olarak algılamanın doğru olmayacağı kanısındayım. Daha çok yapmaya çalıştığım, yaşamımdan bazı kesitler alıp başımdan geçenleri anlatmak oldu. O nedenle, anlatılanlar her zaman kronolojik bir sıra izlemeyebiliyor. Yazarken olabildiğince gerçekçi ve yansız olmaya çalıştım. Olabildiğince diyorum, çünkü insanın doğrudan kendisi söz konusu olduğunda, tam anlamıyla “gerçekçi ve yansız” olduğunu iddia etmesi pek de inandırıcı değil.

Bir noktayı daha vurgulamak isterim. Aklımda kalanları yazıya dökerken olaylara daha çok “insan” yönüyle yaklaşmak istedim. Olayların ilginç, hatta bazen eğlenceli bulduğum yönlerini ön plana çıkartmaya çalıştım. Başka yerlerde de yazılan, herkesin bildiği şeyleri yazmaktan kaçındım. Ancak, bunun her zaman mümkün olmadığını da kabul etmek gerekiyor.

Meslek yaşamım Türkiye içinde ve dışında birbirinden farklı kurumlarda geçti. O nedenle alışılmışın oldukça dışında bir yaşam serüvenim olduğunu söyleyebilirim. Asıl mesleğim üniversite öğretim üyeliği oldu. Mezun olduğum Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde asistanlık, doçentlik, profesörlük yaptım. Üç yıl süreyle Boğaziçi Üniversitesi'nde profesör olarak çalıştım. Bu iki kurum dışında Ankara'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde kısa süreler için ders verdim. Yurt dışında Amerika'da Minnesota Üniversitesi'nde misafir profesörlük ve araştırmacılık yaptım. Yale Üniversitesi Economic Growth Center'de (İktisadi Büyüme Merkezi) iki yıl araştırmacı olarak görev aldım. Akademik yaşam dışında, Devlet Planlama Teşkilatı'nda, iki yılını İktisadi Planlama Dairesi Başkanı olarak geçirdiğim üç buçuk yıl bir çok yönüyle zevkli ve öğretici idi. Beklemediğim bir şekilde ve zamanda üstlendiğim Bakanlık görevi, nispeten kısa bir süre de olsa, ülke yönetimine üst düzeyde katılma fırsatı verdi. Politikayla doğrudan ilgilenmiş olmasam da, politikayı ve kimi politikacıları yakından gördüm ve tanıdım. Bazıları ile birlikte çalışma durumları oldu. Eczacıbaşı Holding Yönetim Kurulu'nda yaklaşık üç yıl yaptığım üyelik özel sektöre biraz daha yakından bakma olanağı sağladı.

Uluslararası bir kuruluşta, Dünya Bankası'nda on beş yıl gibi uzunca bir süre çalışırken yalnız o kuruluşu değil, aynı zamanda, görevim gereği, çok sayıda ülkeyi yakından gördüm. Afrika, Asya ve Latin Amerika'da çeşitli ülkeleri aralıklarla ziyaret ettim. Söz konusu ülkelerin ekonomilerini inceleme, ekonomi politikalarını değerlendirme, başta bürokrasileri olmak üzere kurumlarını gözden geçirme fırsatım oldu. O ülkelerde yürürlüğe konulan "reform" programlarının hazırlanmasında katkılarım oldu. Ziyaret ettiğim ülkelerin yalnız yönetimlerini değil, insanlarını da tanımaya, yaşam biçimlerini anlamaya çalıştım.

Dünya Bankası'ndan emekli olup Türkiye'ye döndükten sonra bazı sivil toplum örgütlerinin çalışmalarına katıldım. Bu örgütlerin yönetiminde bulundum. Altı yıla yakın bir süre Türkiye İş Bankası Yönetim Kurulu üyeliği yaptım. Daha sonra da Türkiye Sınai

Kalkınma Bankası Yönetim Kurulu'nda görev aldım. Uzunca bir süre Radikal gazetesinde köşe yazısı yazdım. Zaman zaman radyo ve televizyonda düşündüklerimi aktardım. Hemen görüleceği üzere, yaşamım boyunca birbirinden bir hayli farklı kurumlarda çalışma ve değişik konularla ilgilenme fırsatı buldum. Bu çeşitlilikleri yaşamış olduğum için kendimi gerçekten şanslı hissediyorum.

Bu kitapta yazılanlar bir bakıma geçmişte içinde yer aldığım kurumlarda yaşananları mercek altına alıyor. Aynı zamanda, buralarda görev yapan, bir kısmı kamuoyu tarafından tanınan kişileri, daha çok insan yönleriyle anlatmaya çalışıyor. O nedenle, yakından izleme fırsatını bulduğum bazı olayların ve kişisel tutumların okuyucu için ilginç olacağını sanıyorum. Bunu yaparken kimseyi gereksiz yere incitmemeye çaba gösterdiğimi bilmem söylememe gerek var mı?

Kitapta çocukluğumdan aklımda kalanları yazıp yazmama konusunda bir hayli tereddüt ettim. Çocukluğumun benim kuşağımdan gelen, benzeri sosyo-ekonomik çevrede büyümüş diğer çocuklardan pek farklı olmadığını düşünüyordum. Sonunda kısa bir bölüm de olsa çocukluktan kalanları da kitaba eklemeye karar verdim. Bunun birkaç nedeni var. Bir insanın yetişkin döneminde yaptıklarını daha iyi anlamak ve değerlendirebilmek için onun çocukluk döneminde yaşadıklarının bilinmesinin yararı olduğunu sanıyorum. Bunun kadar önemli bir diğer husus, bundan en az yetmiş yıl önceki bir çocuk yaşamının genç kuşak okuyucular için ilginç olabileceğini düşündüm. Ayrıca da, geçirmekte olduğumuz evrimi daha iyi anlayabilmek için o günün çocuk dünyasını bugünkü ile karşılaştırmak bana anlamlı geldi. Ancak bu yapılırsa yaşanan değişimin ne kadar büyük olduğunun daha iyi anlaşılabilceğini düşündüm.

Burada anlatmaya çalıştığım olaylar gerçek anlamda aklımda kalanlar. Çünkü yaşamımın hiçbir döneminde günlük tutmadım. Şimdi dönüp baktığımda, kısa kısa da olsa, keşke tutmuş olsaydım diyorum. Aklımda kaldığı gibi yazdığım için, geçmişte yaşadığım olayları yansıtmaya çalışırken önemli sayılabilecek yanlışlar yapmaya dikkat ettim. Umarım başarmışımdır.

Bu kitabı yazarken bazı dost ve tanıdıklar, tümünü değil ama çeşitli bölümlerini okuyup düşündüklerini söylediler. Onlara ayrı ayrı teşekkür edemesem de minnetlerimi ifade etmek isterim. Kitabın tümünü okuyup eleştiren ve değerli katkılarda bulunan Murat Katoğlu'na özel teşekkür borçluyum. Tarihçi Kitabevi Genel Yayın Yönetmeni Necip Azakoğlu kitabı titizlikle okuyup gözden geçirdi. Kapak ve sayfa tasarımını Tarkan Toğo özenle yaptı. Her ikisine de teşekkür ediyorum.

DİZİN

- A.W.Clausen, 318, 319
Abbas Kılıç, 244
Abdullah Kuran, 302
Adnan Başer Kafaoğlu, 314
Adnan Erdaş, 155, 164
Adnan Menderes, 40, 63, 64, 99, 102, 169
AID, 94, 171
Ali Koçman, 201, 207
Alparslan Türkeş, 90, 102, 219, 276, 292
Altan Öymen, 398, 401
Andreas Papendreau, 113
Anne Krueger, 220-222, 298, 304, 312
Antonio Lacayo, 371, 372, 373
Ashish Chakravarti, 177
Ataman Aksoy, 386
Atıla Bartınlı, 251
Atilla Candır, 132, 241, 255, 261, 263
Atilla Sönmez, 198, 386
Attila Karaosmanoğlu, 93
Aung San Suu Kyi, 364, 365
Aydın Yalçın, 54, 108, 156, 157,
Ayhan Kamel, 409
Ayşe Kudat, 329
Aziz Köklü, 54, 92, 93, 96, 112, 121, 122, 124, 158, 207
B.J.Habibi, 409, 410
Bahri Savcı, 53
Bakanlar Kurulu, 129, 166, 239, 240, 242, 243, 263, 266, 272, 273, 274, 277, 278
Baran İdil, 208, 212, 214
Barber Conable, 318
Baskın Oran, 110
Bedri Gürsoy, 92, 240, 261
Bedri Rahmi Eyüboğlu, 106, 107
Bela Balassa, 106
Bent Hansen, 176, 177
Besim Üstünel, 130-133, 138, 139, 162, 173, 207, 223, 224
Bilgi Üniversitesi, 8, 309, 396
Boğaziçi Üniversitesi, 123, 124, 177, 287, 299, 302, 304, 308, 309, 312, 316, 317, 395
Bülent Eczacıbaşı, 288, 405
Cahit Kayra, 228, 229
Caroline Koç, 406
Cemal Tural, 204
Cemil Çınar, 141, 151-153
Çetin Hacaloğlu, 320
Cevdet Sunay, 144, 145
Cihan Sultanoğlu, 334
Coşkun Kırca, 314
Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), 40, 99, 101, 224, 225, 276, 292, 397-399, 411
Cyrus Vance, 210, 211, 212

Çay Kurumu (Çaykur), 262, 263, 251

Daniel arap Moi, 324

Daniel Ortega, 369, 370, 372

Demir Demirgil, 132, 300, 306

Deniz Baykal, 110, 223, 224, 278, 397, 401, 403, 410

Devlet İstatistik Enstitüsü, 133, 134, 177, 183, 231

Devlet Planlama Teşkilatı (Planlama Teşkilatı, Planlama), 8, 105, 108, 112, 127, 129, 132-134, 137, 142, 158, 160, 162, 163, 167, 172, 178, 182, 183, 185, 188, 189, 192, 194, 218, 223, 229, 233, 238, 241, 262, 288, 310, 395, 398

Doğın Kayran, 132, 135, 178

Dündar Sağlam, 224

Dünya Bankası, 8, 106, 168, 169, 170, 234, 291, 307, 310, 311, 312, 315, 316, 317, 319, 320, 321, 323, 338, 342, 348, 353, 354, 356, 361, 362, 366, 370, 371, 374, 380, 381, 382, 383, 384, 386, 388, 389, 393, 394, 395, 396, 405, 431

Dünya Nüfus Konferansı, 231

Eczacıbaşı Holding, 8, 284, 285, 286, 395

Edip Safer Gaydalı, 259

Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti, 287, 428

Ekrem Alican, 130, 160, 183

Enis Berberođlu, 300

Ercan Kumcu, 300

Erciş Kurtuluş, 408

Erdal İnönü, 305, 398, 401, 402

Erinç Yeldan, 300

Erol Çevikçe, 132

Erol Tuncer, 16, 397, 398

Eşref Akıncı, 215

Ethem Baykara, 194, 197

Evner Ergun, 157, 162, 165

Fahrettin Yağcı, 386

Fahri Korutürk, 236, 429

Faruk Gürlür, 216

Feridun Ergin, 150

Ferit Melen, 142, 183

Ferooz Ahmad, 136

Feyyaz Berker, 405, 406

Feza Gürsey, 114, 115

Fikret Oktay, 217

General Ne Win, 361, 362

Gümrük ve Tekel Bakanlığı, 239, 243, 245, 268

Günal Kansu, 132, 139, 150, 152, 157, 158, 398

Gündüz Ökçün, 120

Gustav Papanek, 168

Gustav Ranis, 112

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 109, 177

Haluk Ceyhan, 132

Haluk Cillov, 240

Hamdullah Suphi Tanrıöver, 56

Hikmet Çetin, 132, 141, 234, 275

Hollis Chenery, 113, 173, 310, 315, 317-319

Hamit Sadi Selen, 52, 54

Harrod-Domar, 180

Hasan Polatkan, 93

Haydar Aytekin, 164

Hüdaı Oral, 224, 225, 226

Hurşit Çalık, 387

Hüseyin Deniz, 202

Hüsnü Kızılyallı, 56, 141

Hüseyin Deniz, 202

IDA, 311, 380, 381

İbrahim Saffet Omay, 166, 167

İhsan Doğramacı, 303

İhsan Gürsoy, 183

İktisadi Planlama Dairesi, 8, 138, 139, 157, 158, 162, 164, 275, 285

İlhan Evliyaođlu, 240

İsmail Ertan, 162, 164

- İsmail Hakkı Aydınöğlu (Hakkı)240, 247, 316
İsmet İnönü, 39, 40, 63, 103, 159, 160, 224, 228
İthal ikamesi, 180, 181
İzzet Zincir, 386
- J. Sandee, 174, 175, 177
J. Wolbrook, 177
Jagdish Bhagwati, 175, 176
James Grant, 171
James Tobin, 113
Jan Tinbergen, 148, 172
Jim Henderson, 221
Jimmy Carter, 374
- K.S.Gill, 178
Kamran İnan, 259
Kamuran Gürün, 166
Kamuzu Banda, 330, 331, 333, 335, 336, 337, 338
Kansas Üniversitesi, 65, 73, 80, 81, 89, 424
Kardinal Obando y Bravo, 373
Karma ekonomi, 179
Kemal Demir, 241, 247
Kemal Derviş, 121, 304, 386, 403
Kemal Fikret Arık, 96, 425
Kemal Kılıçdaröğlu, 403
Kemal Kurdaş, 156, 184
Kemal Nehrozođlu, 202
Kemal Satır, 138, 189, 190, 224, 225, 227, 294
Kemal Yamak, 103, 104
Kenan Bulutođlu, 132, 300
Kenan Evren, 298
Kenneth Berrill, 168
Kenneth Kaufman, 321
Kudret Bosuter, 224
Kutlay Ebiri, 386
- Leonid Hurwicz, 220
Lewis Preston, 319
Lütfullah Tenker, 131
- Mahbub-ul Haq, 318
Mahir Kaynak, 150
Mahmut Kepođlu, 258
Mahmut Türkmenođlu, 242, 244, 257, 260, 270
Maliye Bakanlığı, 69, 70, 91, 92, 143, 155, 161, 163, 164, 182, 228, 238, 302, 318
Manmohan Singh, 393
Mehmet Kaytaz, 300
Mehmet Odekon, 300
Mehmet Turgut, 146
Memduh Aytür , 138, 143, 145, 147-149, 151, 156, 157, 162-165, 170, 189, 190, 234
Memet Baydur, 329
Merih Celasun, 140, 152, 153
Mesut Erez, 143
Milli Produktivite Merkezi, 313
Milliyetçi Cephe, 274, 276, 291, 313
Minnesota Üniversitesi, 113, 220, 221, 304, 307, 312, 315
Ms. Virginia Hallam, 65
Muammer Aksoy, 53
Muammer Erten, 225, 226
Mülkiye, 45, 48, 53, 60, 61, 63, 68, 98, 102, 202, 223, 224, 271, 320, 432
Münif İslamođlu, 246, 247
Murat Sertel, 303, 304
- NATO, 110, 162, 165, 189
Nazmi Yavuzalp, 218
Necat Erder, 129, 398
Necdet Uğur, 401
Necmettin Erbakan, 276, 292
Nedim Rüştü Aksal, 285, 288
Nejat Bengül, 54, 92, 129
Nejat Eczacıbaşı, 284-288, 290
Nejat Ölçen, 140, 148, 152, 153, 228
Nermin Neftçi, 240
Nizamettin Neftçi, 228
Nurullah Ataç, 56
Nusret Fişek, 109
- OECD, 54, 133, 163, 168, 169, 173,

- 174, 175, 177, 183, 229, 320, 321
Oğuz Anter, 269
Oktay Ekşi, 233
Oktay Sinanoğlu, 115
Oktay Yenal, 132, 386
Orhan Çaplı, 143, 149, 151-154, 157
Orhan Özet, 255
Orhan Öztrak, 270, 277
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 8, 115, 156, 184
Osman Kibar, 167
Osman Nuri Torun, 130
- Özer Ertuna, 307
Öztiin Akgüç, 224, 287-289
- Pitambar Pant, 135
- Radikal, 9, 404, 405, 410
Rahmi Koç, 271
Rauf Tamer, 250
Recai Erk, 241
Recep Tayyip Erdoğan, 401
Reşat Aktan, 54, 92, 93, 240
Richard Demuth, 169
Robert McNamara, 310, 318
- Sabahattin Alpat, 183
Sabahattin Zaim, 86, 207
Sadi Irmak, 237, 238, 240, 242, 243, 272
Sadun Aren, 54, 92, 93, 108
Safa Reisoğlu, 272
Saim Bostancı, 215
Saim Kendir, 132, 135, 136, 183, 223, 224, 273, 274
Salih Yıldız, 273
Selahattin Cizrelioğlu, 280
Selçuk Özgediz, 386
Semih Tezcan, 305, 306
Sevil Korum, 132
Siad Barre, 353
Simon Kuznets, 113
Sina Baydur, 329
Siyasal Bilgiler Fakültesi, 14, 43, 44,
- 45, 46, 47, 53, 55, 64, 67, 68, 71, 87, 92, 100, 104, 106, 115, 121, 124, 125, 126, 129, 130, 158, 240, 271, 277, 291, 423
Suat Hayri Ürgüplü, 142, 245
Süleyman Demirel, 94, 96, 142, 143, 144, 145, 156, 192, 213, 228, 233, 259, 276, 291, 294, 295, 313, 314
- Şerif Mardin, 300, 306, 307
Şinasi Orel, 129
- Tahsin Bekir Balta, 53, 54, 101
Talat Aydemir, 103, 104
Talat Halman, 132, 388
Tanju Yürükoğlu, 386
Tansu Çiller, 300
Tekel, 241, 248, 249, 250, 252, 253, 254, 255, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 430
Teoman Yayın, 244, 262
Tercan Baysan, 386
Tibor Scitovsky, 105
Topçu Okulu, 186, 187, 196, 197, 198, 199, 201, 203, 206, 223
Toplumsal Saydamlık Hareketi Derneği, 408
Tuncay Mataracı, 244, 264
Turan Kıvanç, 316
Turgut Özal, 104, 148-152, 169, 290, 313-315
Turhan Esener, 240
Turhan Feyzioğlu, 53, 99, 160, 183, 224, 227, 242, 259, 276, 292-294
Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı, 405, 406, 432
Türkiye İş Bankası, 8, 412, 413
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, 10
Türkiye'ye Yardım Konsorsiyumu, 175
TÜSİAD, 201, 289
Tütün piyasaları, 253, 255, 258, 277
- Uğur Korum, 131
Ülkü Eğeci, 141, 151, 152, 174

- Üniversitelerarası Kurul, 303
 Vefa Tanır, 239
 Vehbi Dinçerler, 132
 Vehbi Koç, 405, 406
 Vicki, 78, 87, 94, 95, 96, 97, 221, 425
 Violeta Chamorro, 369
 Vural Güçsavaş, 140

 Walter Heller, 113, 220
 Washington Consensus, 382
 Wilt Chamberlain, 81, 82
 Yalçın Küçük, 141, 151, 152, 156,
 174, 177
 Yale Üniversitesi Economic Growth
 Center, 8
 Yapısal uyum, 382
 Yaşar Yaşer, 231, 244
 Yavuz Abadan, 53, 54
 YÖK, 302, 303
 Yoweri Museveni, 342, 348
 Yüksek Danışma Kurulu, 398

 Zafer Ecevit, 386
 Zeyyat Baykara, 70, 237, 238, 268,
 272, 274, 275

 Ziya Müezzinoğlu, 130, 137, 138,
 161-163, 297
 Zühtü Yücelik, 387

